

מירב גולן

אורחבצלות בין יפו לצפת

על ספרה של חנה טואג
"הרובע הקטן", אבן חושן,
2015, 416 עמ'

אור רוזן עובד בבנק, אחד שמעדיף שיתנו לו ללכת בתלם ובשקט. הוא בסוף שנות השלושים לחייו, רווק שחי בשכונת עג'מי ביפו, בנה של חבצלת, השוכנת בהוסטל לתשושי גוף ונפש בעל שם הדומה לשם של צמח. לאור יש אחות בשם יונינה. יונינה ואור מבקרים את אימם בהוסטל, אך ביקוריו של אור הולכים ומתמעטים. אט אט אנו למדים שהאם, חבצלת, הגיעה ליפו מצפת בעקבות אהבתה למישהו שהיא לא הייתה אמורה, על פי אמות המוסר שעל פיהן חיה, להתאהב בו. היא נמשכת אל הים ואל השכונה שבה דרים בשכונת מגוון רחב של אנשים, שכנים שהופכים למשפחתה, שיסעדו אותה וידאגו לה עד מותה. חבצלת היא אישה של מילים והמילים ילזו אותה עד אחרי מותה, מילים שילוו את אור. היא גם ציירת של ציורים אבסטרקטיים ואקספרסיביים, שיבטאו את נפשה הצמאה לחיים.

ככל שהעלילה מתקדמת עולים זיכרונות של אור מן העבר – זיכרונות של כאב ושל געגוע, של הילדות בשכונת עג'מי, הילדות בצילה של אם הרוחשת כבוד למילה הכתובה (ושולחת פתקי אהבה לילד עם הסנדביץ' של בית הספר), בצילה של אם שיש לה מזוודה מעל הארון ומאיימת בעזיבה עם המזוודה בכל פעם כשמשוהו משתבש.

בערך באמצע הספר מנהל הבנק מודיע לאור על פיטוריו, בדיוק באותו היום שבו יונינה אחותו מודיעה לו שהאם נפטרה. אור לא מגיע ללוויה של אימו, ואחותו בכעסה, מטיחה בו את אוצרות המזוודה שהשאירה האם, והוא מגלה בה צרור מכתבים הממוענים לאחותה הגדולה של אימו, אסתר. בעקבות המכתבים הוא עולה לצפת לחפש את שורשיו. הוא מטייל בסמטאותיה של צפת, וטיוליו משלחים אותו לזיכרונותיה של אימו, כפי שקרא במכתביה. בצפת מתגלה אבן בכליותיו של אור (שייתכן ומצביע על מוסר כליות שלו מול אדישותו כלפי האם), הוא עובר ניתוח ומבריא אט אט. הוא מתוודע לבן דודתו, דניאל, וליקב אותו הוא מפתח, וכן למנחם, ממנו ילמד על המשמעות העמוקה של "ואהבת לרעך כמוך".

הספר מחולק לכאורה לשני חלקים, שנקודת המפנה שלו הוא מותה של האם ופיטוריו של אור מעבודתו בבנק. הרובע הקטן (כשמו של הספר) הוא בעצם שניים המסמלים את הכפילות שבאור עצמו, ומשקף גם את הכפילות באם עצמה (על כך אכתוב בהמשך): הרובע בשכונת עג'מי ביפו והרובע בצפת. דמותו היבשושית והנוקשה של אור לפני מותה של האם, מתוודעת אל עצמה ומתגבשת מחדש עם מותה של האם ועם פיטוריו. הוא מגלה את ה"אור", או כמו שאימו תמיד קיוותה לאיחוד בינו לבינה "אורחבצלות". תהליך החלמתו של אור מהניתוח להוצאת האבן מהכליות הוא גם תהליך החלמתו הנפשית מהתרחקותו מהאם, והתקרבותו מחדש אליה ואל שורשי משפחתו.

חנה טואג מצליחה להכניס את הקורא, בכתבתה הלירית והציורית, אל סמטאותיה של צפת, אל בתיה המיוחדים, אל ליבותיהם של האנשים,

אל היקב, הגלריה, בית הכנסת עם הכיפה המיוחדת ואל האווירה של צפת. היא מתבלת כל זאת במילים שנוגעות, מילים רכות, במילים מהשפה הערבית ובסיפורי חסידות מופלאים. וכמו שדניאל מכין בסבלנות את היין המיוחד, החל בכרמים בספסופה דרך הבור שלו, כך טואג משרישה את דמויותיה ומבשילה אותן אט אט. אט אט הן עולות, והן קשורות אחת לשנייה ברקמה אנושית עדינה ורגישה, היא רוקחת לקורא סיפור יפהפה רגיש ומלא געגועים.

כמו שכתבתי לעיל, חבצלת היא אישה של מילים, בעיקר מילים כתובות, מילים שגורמות לאור להשתבלל בדמותו, אך גם להיוולד מחדש. כל הדמויות קשורות לאם, ואליה כל העלילה נשאבת. היא הדמות המרכזית, היא האישה שהיה לה האומץ "להתפקר", לעזוב את העיר צפת, את משפחתה החרדית, וללכת בעקבות גורלה ואהבתה האסורה, ולעבור לעג'מי שביפו, היא זאת שהעזה לקרוא את טולסטוי בסתר ולבקש מאחותה ומחברתה לחפות עליה. כמו ב"לאורה" גם כאן חנה טואג כותבת על נשים, על בחירותיהן ועולמן בקהילה היהודית.

"הרובע הקטן" הוא השתרגות שורשים אלו באלו ורקמה עדינה של מעגליות: "הרובע הקטן" בצפת – ילדותה של האם, והולדתו המחודשת של אור. "הרובע הקטן" בעג'מי – היא התחדשות והולדתה השנייה של האם וילדותו הראשונה של בנה – ממש אורחבצלות! ■

מדרגה גדולה באהבה היא
אי־הידיעה כי אוהבים אנו,
הלא היא האהבה בעצם טהרתה.